

Rolnummer 4995
Arrest nr. 86/2011 van 18 mei 2011

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag over artikel 29bis van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, gesteld door de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters M. Bossuyt en R. Henneuse, en de rechters L. Lavrysen, J.-P. Moerman, E. Derycke, P. Nihoul en F. Daoût, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter M. Bossuyt,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging*

Bij vonnis van 28 juni 2010 in zake de nv « Optimco » tegen de « NMBS-Holding », waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 6 juli 2010, heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 29*bis* van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in de interpretatie dat :

- enerzijds : de natuurlijke persoon, die als gevolg van een verkeersongeval schade bij weerkaatsing lijdt door het overlijden of het lichamenlijk letsel van een ander rechtssubject dat rechtstreeks slachtoffer van dit ongeval was, onder het begrip ‘ rechthebbende ’ in de zin van dit artikel valt, terwijl

- anderzijds : de rechtspersoon, die als gevolg van een verkeersongeval schade bij weerkaatsing lijdt door het overlijden of het lichamenlijk letsel van een ander rechtssubject dat rechtstreeks slachtoffer van dit ongeval was, niet onder het begrip ‘ rechthebbende ’ in de zin van dit artikel valt ? ».

Memories zijn ingediend door :

- de « NMBS-Holding », met zetel te 1060 Brussel, Frankrijkstraat 85;
- de Ministerraad.

Op de openbare terechtzitting van 2 februari 2011 :

- zijn verschenen :
 - . Mr. K. Vansnick *loco* Mr. P. Vansteenkiste, advocaten bij de balie te Brussel, voor de « NMBS-Holding »;
 - . Mr. L. Schuermans, advocaat bij de balie te Turnhout, voor de Ministerraad;
- hebben de rechters-verslaggevers E. Derycke en F. Daoût verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeshil

I. Lambrechts, in dienst bij de « NMBS-Holding », voorheen Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, naamloze vennootschap van publiek recht, werd aangereden door een bestuurder die bij de nv « Optimco » was verzekerd.

De eerste rechter verklaarde de vordering van de « NMBS-Holding », die het loon van I. Lambrechts verder uitbetaalde en van de nv « Optimco » wilde recupereren, gegrond, in zoverre die op artikel 29bis van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen (hierna : WAM-Wet) steunde.

Voor de verwijzende rechter stelt de nv « Optimco » hoger beroep in tegen dat vonnis en betwist zij dat de « NMBS-Holding » rechthebbende zou zijn in de zin van het voormelde artikel 29bis van de WAM-Wet. De « NMBS-Holding » meent dat zij wel degelijk rechthebbende in de zin van die bepaling is en verzoekt daaromtrent een prejudiciële vraag te stellen. Vervolgens stelt de verwijzende rechter de voormelde prejudiciële vraag.

III. In rechte

- A -

A.1. De nv « NMBS-Holding » wijst erop dat de thans voorliggende prejudiciële vraag inhoudelijk overeenstemt met de vraag die in de zaak nr. 4853 werd gesteld.

Het begrip « rechthebbende » wordt in artikel 29bis van de WAM-Wet niet nader omschreven. De prejudiciële vraag strekt ertoe van het Hof te vernemen of de restrictieve interpretatie van dat begrip, namelijk dat enkel natuurlijke personen die schade door weerkaatsing lijden door het overlijden of het lichamenlijk letsel van een ander rechtssubject naar aanleiding van een verkeersongeval, als rechthebbenden kunnen worden beschouwd, al dan niet strijdig is met het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie.

Verwijzend naar de invulling van het begrip « rechthebbende » in de rechtsleer en in de rechtspraak en rekening houdend met de optie van de wetgever om de schade die wordt veroorzaakt door het gemotoriseerde verkeer te laten vergoeden door de premies van de auto-eigenaars, betoogt de « NMBS-Holding » dat het discriminerend zou zijn te oordelen dat een natuurlijke persoon die als gevolg van een verkeersongeval schade bij weerkaatsing lijdt, een rechthebbende is in de zin van artikel 29bis, maar dat een rechtspersoon in dezelfde situatie niet op enige vergoeding aanspraak zou kunnen maken. Zo zou een zelfstandige, slachtoffer van een verkeersongeval waarop artikel 29bis van toepassing is, een veel lagere vergoeding ontvangen wanneer hij in de vorm van een vennootschap zijn beroep uitoefent dan wel als een natuurlijke persoon. Het ontkennend beantwoorden van de prejudiciële vraag zou bijgevolg tot een discriminerend verschil in behandeling leiden dat niet strookt met de wil van de wetgever.

A.2. De Ministerraad merkt op dat de thans voorliggende prejudiciële vraag inhoudelijk overeenstemt met de vraag die in de zaak nr. 4853 werd gesteld.

Het Hof wordt verzocht uitspraak te doen over de vraag of artikel 29bis van de WAM-Wet bestaanbaar is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre het een onderscheid maakt tussen, enerzijds, natuurlijke personen en, anderzijds, rechtspersonen die schade door weerkaatsing lijden door het overlijden of het lichamenlijk letsel van een ander rechtssubject naar aanleiding van een verkeersongeval.

De Ministerraad is van oordeel dat artikel 29bis van de WAM-Wet geen onderscheid maakt tussen natuurlijke personen en rechtspersonen zodat de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet worden geschonden in de door de verwijzende rechter voorgedragen interpretatie.

Indien artikel 29bis van de WAM-Wet zo wordt geïnterpreteerd dat er wel een onderscheid wordt gemaakt tussen natuurlijke en rechtspersonen, dan schendt, volgens de Ministerraad, het voormelde artikel de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

- B -

B.1.1. De verwijzende rechter wenst van het Hof te vernemen of artikel 29*bis* van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen (hierna : WAM-Wet) de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt, in de interpretatie dat enkel natuurlijke personen als « rechthebbende » in de zin van artikel 29*bis*, § 1, van de voormelde wet kunnen worden aangemerkt en dat rechtspersonen daarvan worden uitgesloten.

B.1.2. Uit de feiten van de zaak en uit de verwijzingsbeslissing blijkt dat het slachtoffer van het ongeval een werknemer is van een naamloze vennootschap van publiek recht, die, ingevolge de arbeidsongeschiktheid van die werknemer, het loon aan hem heeft doorbetaald. Hetgeen aan de werknemer is betaald, wordt thans door de naamloze vennootschap van publiek recht als werkgever op grond van artikel 29*bis* van de WAM-Wet teruggevorderd van de verzekeraar van de eigenaar, bestuurder of houder van het motorrijtuig.

B.2. Artikel 29*bis* van de WAM-Wet, zoals gewijzigd bij de wet van 19 januari 2001, bepaalt :

« § 1. Bij een verkeersongeval waarbij een of meer motorrijtuigen betrokken zijn, op de plaatsen bedoeld in artikel 2, § 1, wordt, met uitzondering van de stoffelijke schade en de schade geleden door de bestuurder van elk van de betrokken motorrijtuigen, alle schade geleden door de slachtoffers en hun rechthebbenden en voortvloeiend uit lichamelijke letsels of het overlijden, met inbegrip van de kledischade, hoofdelijk vergoed door de verzekeraars die de aansprakelijkheid van de eigenaar, de bestuurder of de houder van de motorrijtuigen overeenkomstig deze wet dekken. Deze bepaling is ook van toepassing indien de schade opzettelijk werd veroorzaakt door de bestuurder.

Bij een verkeersongeval waarbij een motorrijtuig is betrokken dat aan spoorstaven is gebonden, rust de verplichting tot schadevergoeding die in het voorgaande lid is bepaald, op de eigenaar van het motorrijtuig.

Schade aan functionele prothesen wordt beschouwd als lichamelijke schade. Onder functionele prothesen wordt verstaan : de door het slachtoffer gebruikte middelen om lichamelijke gebreken te compenseren.

Artikel 80 van de wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen is van toepassing op deze schadevergoeding. Wanneer het ongeval evenwel door toeval gebeurde, blijft de verzekeraar tot vergoeding gehouden.

De bepalingen van dit artikel zijn tevens van toepassing op de verkeersongevallen in de zin van het eerste lid waarbij motorrijtuigen zijn betrokken die krachtens artikel 10 van deze wet vrijgesteld zijn van de verplichting tot verzekering en wanneer de eigenaars van die motorrijtuigen gebruik hebben gemaakt van die vrijstelling.

Slachtoffers die ouder zijn dan 14 jaar en het ongeval en zijn gevolgen hebben gewild, kunnen zich niet beroepen op de bepalingen van het eerste lid.

Deze vergoedingsplicht wordt uitgevoerd overeenkomstig de wettelijke bepalingen betreffende de aansprakelijkheidsverzekering in het algemeen en de aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen in het bijzonder, voorzover daarvan in dit artikel niet wordt afgeweken.

§ 2. De bestuurder van een motorrijtuig en zijn rechthebbenden kunnen zich niet beroepen op de bepalingen van dit artikel, tenzij de bestuurder optreedt als rechthebbende van een slachtoffer dat geen bestuurder was en op voorwaarde dat hij de schade niet opzettelijk heeft veroorzaakt.

§ 3. Onder motorrijtuig moet worden verstaan ieder voertuig bedoeld in artikel 1 van deze wet met uitzondering van rolstoelen met een eigen aandrijving die door gehandicapten in het verkeer kunnen worden gebracht.

§ 4. De verzekeraar of het gemeenschappelijk waarborgfonds treden in de rechten van het slachtoffer tegen de in gemeen recht aansprakelijke derden.

De vergoedingen, die ter uitvoering van dit artikel werden uitgekeerd, zijn niet vatbaar voor beslag of schuldvergelijking met het oog op de vordering van andere vergoedingen wegens het verkeersongeval.

§ 5. De regels betreffende de burgerrechtelijke aansprakelijkheid blijven van toepassing op alles wat niet uitdrukkelijk bij dit artikel wordt geregeld ».

B.3. De verwijzende rechter interpreteert die bepaling in die zin dat rechtspersonen niet vallen onder het begrip « rechthebbenden ».

B.4.1. Artikel 29*bis* van de WAM-Wet organiseert een mechanisme van automatische vergoeding van de slachtoffers van verkeersongevallen dat afwijkt van het gemeen recht van de burgerlijke aansprakelijkheid, aangezien de bestuurder van een motorrijtuig dat bij het ongeval is betrokken, zich niet kan onttrekken aan zijn verplichting om de door de slachtoffers geleden schade te herstellen door zich te beroepen op de afwezigheid van een door hem begane fout.

B.4.2. Met de in het geding zijnde bepaling beoogt de wetgever de automatische schadevergoeding voor de zwak geachte slachtoffers van verkeersongevallen en hun rechthebbenden (*Parl. St.*, Senaat, 1993-1994, nr. 980-1, p. 9), waardoor de schadeloosstelling van slachtoffers van verkeersongevallen kan worden versneld :

« Het in het verkeer brengen van motorrijtuigen schept werkelijk een belangrijk risico voor de fysieke integriteit van personen die zich in een klaarblijkelijk zwakke positie ten aanzien van motorrijtuigen bevinden, hetzij in de hoedanigheid van vervoerde passagiers, hetzij gewoon als voetgangers of fietsers.

[...]

Bijgevolg bestaan er vele gevallen waar de door het slachtoffer wegens lichamelijke letsels [geleden] schade gepaard gaat met zwaarwegende financiële gevolgen voor hemzelf en zijn gezin.

Evenzo kan, wanneer het slachtoffer ingevolge een ongeval overlijdt, zijn familie in een hachelijke financiële toestand terecht komen, waardoor het haar toegebrachte leed nog verergert ».

B.5.1. Het verschil in behandeling dat voortvloeit uit artikel 29*bis* van de WAM-Wet in de interpretatie van de verwijzende rechter berust op een objectief criterium : de vaststelling of de rechthebbende van het slachtoffer van een verkeersongeval met een motorrijtuig een natuurlijke persoon dan wel een rechtspersoon is.

B.5.2. Rekening houdend met de bedoeling van de wetgever is de in het geding zijnde maatregel relevant. Hij strekt ertoe de financiële belangen van het verkeersslachtoffer en van zijn familie te vrijwaren, om te vermijden dat zij in een financieel hachelijke situatie zouden terechtkomen. Daarentegen beschikken rechtspersonen-werkgevers, in tegenstelling tot natuurlijke personen, meestal over grotere financiële middelen, waardoor het voor hen eenvoudiger zal zijn de schade bij weerskaatsing ingevolge een verkeersongeval ten laste te nemen.

B.5.3. De in het geding zijnde maatregel heeft geen onevenredige gevolgen. De omstandigheid dat rechtspersonen-werkgevers niet onder artikel 29*bis* van de voormelde wet vallen, betekent immers niet dat zij het door hen betaalde loon en de door hen betaalde vergoedingen niet zouden kunnen terugvorderen, aangezien, volgens paragraaf 5 ervan, « de

regels betreffende de burgerrechtelijke aansprakelijkheid [...] van toepassing [blijven] op alles wat niet uitdrukkelijk [...] wordt geregeld » bij die wetsbepaling.

Het verschil in behandeling is dus redelijk verantwoord.

B.6. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 29*bis*, § 1, van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, in die zin geïnterpreteerd dat rechtspersonen niet vallen onder het begrip « rechthebbenden », schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet.

Aldus uitgesproken in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op de openbare terechtzitting van 18 mei 2011.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

M. Bossuyt